

פרק ט / ברוריה בן-דוד (וייס)

מלכי העממים (החתי, האמרי, הכנעני, הפריזי, החוי והיבוסים) הבינו שכוונת בני ישראל לכבוש את כל הארץ. הם ראו שבכיבוש העי בני ישראל נלחמו כצבא רגיל לא נעשה להם נס וכדאי לנסות להילחם בהם. הם התחברו יחדיו להילחם בישראל, כדי שלא ינוצחו כפי שקרה לתושבי יריחו.

ואילו הגבעונים שהיו הראשונים בתור להתקפת בני ישראל החליטו אחרת. (ממלכת גבעון הייתה מורכבת מארבע ערים: גבעון, בארות, כפירה וקריית יערים) גם הם שמעו על ניצחונות יהושע והבינו שלא תצמח להם תועלת ממלחמה בבני ישראל.

כיצד הטעו את יהושע?

הם עשו עצמם כבאים מארץ רחוקה. הצטיידו בשקים בלים (מרופטים ושחוקים), בנאדות (כלים עשויים עור להחזיק בהם משקה), בנעליהם היו טלאים ושמלותיהם היו בלות. הלחם שלקחו להם כצידה לדרך מלא היה בנקודות עובש. וכך הופיעה בשערי מחנה בני ישראל המשלחת המוזרה הזו.

מה ביקשו מיהושע?

לכרות עמם ברית. הם אמרו "כרתו לנו ברית" ולא אמרו כרתו אתנו ברית או עמנו, כי הלשון לנו באה כשמדובר בכריתת ברית בין חזק לחלש. אנשי יבש גלעד אמרו לנחש העמוני "כרת לנו ברית ונעבדך" (ש"א יא, א).

מדוע חששו שיהושע לא יסכים לכרות עמם ברית?

הם ידעו כי בני ישראל נצטוו להשמיד את כל יושבי הארץ.

איסור כריתת ברית עם יושבי כנען בתורה

"לא תכרת להם ולאליהם ברית, לא ישבו בארצך פן יחטיאו אתך לי, כי תעבד את אלהיהם, כי יהיה לך למוקש" (שמ' כג לב- לג).
"פן תכרת ברית ליושב הארץ, וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם, וקרא לך ואכלת מזבח" (שמ' לד טו).
"ונתתם ה' אלקיך לפניך והכיתם, החרם תחרים אתם, לא תכרת להם ברית ולא תחנם" (דב' ז ב).

כיצד הגיבו יהושע וראשי העם?

תחילה הם חשדו בגבעונים. ויאמר איש ישראל (איש יחיד דיבר בשם נשיאי ישראל) אולי אתם יושבים בארץ שנועדה לישראל? ואיך נכרות עמכם ברית ונעבור על מצוות ה'?

מה שאל יהושע את הגבעונים ומה ענו?

מי אתם ומאין תבואו?
על שאלתו הראשונה מי אתם? - הם לא השיבו. על השאלה השנייה ענו: "מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם ה' אלקיך". הם באו כי הם שמעו על הנסים והנפלאות שעשה ה' לעמו.

הגבעונים מזכירים את מצרים ואת מלכי עבר הירדן המזרחי, אבל לא את כיבוש יריחו **מדוע?** כי רצו להעמיד פנים כבאים מארץ רחוקה ואינם יודעים מה התרחש בארץ כנען בזמן האחרון.

מה עשו כדי להוכיח את אמיתות דבריהם?
הראו ליהושע את צידתם ואת מלבושם שבלו מרוב הדרך.

האם האמינו להם?
הנשיאים האמינו להם כי הושפעו מנועם דבריהם ומהכרזתם שלא באו מתוך רגשי אימה ופחד, כי אם מתוך רגשי הערצה לה' אלקי ישראל "באו עבדיך לשם ה' אלקיך".

מה עשו נשיאי העדה לאות ידידות?
אכלו ממזונם "ויקחו האנשים מצידם" (פס' יד).

עיינו בספר בראשית פרק כו פס' ל-לא וענו:
היכן מצאנו בתורה סעודה משותפת אות לידידות הבאה לפני מעשה ברית?
אצל יצחק: "ויעש להם משתה ויאכלו וישתו וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו".

מה הייתה תוצאת ההונאה?
יהושע כרת אתם ברית שלום.
וישבעו להם נשיאי העדה. השבועה באה לחזק ולקיים את תנאי הברית.

מה הייתה תגובת העם כאשר נתגלתה התרמית?
כעס והתמרמרות הם רצו להורגם. וילינו כל העדה על הנשיאים על שהאמינו לדברי הגבעונים וכרתו עמם ברית ועברו בזוה על מצוות התורה. הם חששו שמא יחרה אף ה' בעם ויענישם.

מה היה עונשם של הגבעונים?
הם יהיו חוטבי עצים ושואבי מים, מן העבודות הגרועות ביותר המוטלות על העבדים.
הנשיאים הציעו להפכם לעבדים לכל העדה. יהושע הפקידם על חטיבת העצים ושאיבת המים בבית ה'.

בימי השופטים ישבו הגבעונים בעריהם. במשך הזמן נעקרו הגבעונים ממקומם וקצתם אף נשמדו בימי שאול שרדף את היסודות הזרים שבקרבו ישראל. עם ישראל נענש על כך בימי דוד. על מעמד החסות של הגבעונים שהיו קשורים קשרי ברית ושבועה עם ישראל והיו יסוד אתני עצמאי בקרבו לפחות עד ימי שאול, אנו לומדים מסיפור נקמת הגבעונים בצאצאי שאול (שמ"ב כא א ואילך).
הכפר אבו-גוש בימינו, קריית יערים העתיקה הייתה אחת מערי הגבעונים.
גם אנשי אבו גוש בחרו לחיות עמנו בשלום ולא ברחו בימי מלחמת השחרור מן הארץ.

חלקו את פרק ט' לתפקידים.
קראו את הפרק לפי תפקידים.

אל יהושע במחנה הגלגל,
באו שליחי גבעון בלבושם הדל.
בערמה ומתק שפתיים לו אמרו :
פלאות הבורא עמכם אוזנינו שמעו,
כרתו לנו ברית אחים!
ואנו לכם נהיה עבדים.
חיש מהר נתגלתה תרמית בני העוולה,
אמנם בריתם עם יהושע לא בוטלה,
לשואבי מים וחוטבי עצים יהיו מעתה.

ניב

פה אחד (פס' ב).
הוראתו: בעצה אחת ללא מתנגדים, בהסכמת הכול.

עבודה בכתב

- 1) כיצד נצלו הגבעונים ממלחמה ומחורבן?
- 2) עיינו בספר שמות פרק כג פס' לב-לג: שמ' לד, טו-יז: דב' ז, ב וענו מדוע אסור היה לכרות ברית עם יושבי הארץ?
- 3) מה הייתה תגובת העם כשנתגלתה התרמית ומי הציל את הגבעונים?
- 4) כיצד תרצו הגבעונים את התנהגותם? (פס' כד)
- 5) מה היה עונשם?
- 6) מי אמר למי?
  - א. מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית.
  - ב. אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרת לך ברית?
  - ג. עבדיך אנחנו.
  - ד. אנחנו נשבענו להם בה' אלקי ישראל. ועתה לא נוכל לנגע בהם.
  - ה. יחיו ויהיו חטבי עצים ושואבי מים לכל העדה.
  - ו. למה רמיתם אתנו?
  - ז. ונירא מאד לנפשתינו מפניכם.